

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลภาวะผู้นำตามหลัก
พรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

The second order confirmatory factor analysis of leadership based on four
sublime states of mind model for school administrators under the Roi Et
Primary Educational Service Area Office 3

ชญาณิศ นามไพร^{1*}, สุเทพ เมยไธสง²
Chayanis Namprai^{1*}, Suthep Moeithaisong²

^{1,2} หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

^{1,2} Master of Education Administration Program, Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

*Corresponding author's e-mail: Chayanis5534@gmail.com ^{1*}

Received: January 15, 2025

Revised: January 24, 2025

Accepted: February 10, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 2) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหรือทฤษฎีและความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างหรือทฤษฎีของโมเดลภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 502 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .969 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลภาวะผู้นำตามหลัก พรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มี 4 องค์ประกอบ 12 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.02-4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .56 - .92 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .291 - .756 2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหรือทฤษฎีและความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างหรือทฤษฎีของโมเดลภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ 2.1) ภาวะผู้นำด้านกรุณา 2.2) ภาวะผู้นำด้านเมตตา 2.3) ภาวะผู้นำด้านมุทิตา และ 2.4) ภาวะผู้นำด้านอุเบกขา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (λ) อยู่ระหว่าง .577-.734 มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง หรือความเที่ยงตรงตามทฤษฎี เป็นไปตามเกณฑ์ มีความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง อยู่ระหว่าง .412 - .890 แสดงว่าโมเดล มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, หลักพรหมวิหาร 4, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The goals of this research were to 1) examine the second-level confirmatory factor of leadership using the four sublime states of mind model for school administrators in the Roi Et Primary Educational Service Area Office 3 and 2) check if the model is valid and reliable. The sample groups were 502 administrators and teachers. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with reliability at .969. The statistical analyses employed include frequency, percentage, mean, standard deviation and confirmatory factor analysis. The research showed that the second-level confirmatory factor of leadership based on the four sublime states of mind model for school administrators in the Roi Et Primary Educational Service Area Office 3 has 4 factors and 12 indicators. The average scores were between 4.02 and 4.69, standard deviations were from .560 to .920, and discrimination powers were from .291 to .756. This demonstrates that the indicators are suitable for inclusion in the structural relationship model. 2) Check if the leadership qualities based on the Four Sublime States of Mind model are valid and reliable for school administrators in the Roi Et Primary Educational Service Area Office 3. It was found that the factor loadings of all factors were statistically significant at the .01 level, ranked from highest to lowest as follows: 2.1) leadership with compassion, 2.2) leadership with loving-kindness, 2.3) leadership with sympathetic Joy, and 2.4) leadership with equanimity. The factor loadings (λ) ranged from .577 to .734, with structural validity or theoretical validity meeting the criteria, and structural reliability was between .412 and .890, indicating that the model aligns well with empirical data.

Keywords: leadership, four sublime states of mind, school administrators

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การมีภาวะผู้นำมีบทบาทเป็นทั้งหัวหน้างาน เป็นเพื่อนร่วมงานกับผู้ปฏิบัติงาน เป็นผู้สร้างและทำลายขวัญ กำลังใจของเพื่อนร่วมงาน ผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด มีความรอบรู้ไวต่อการเปลี่ยนแปลง หากผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ ความสามารถ ด้านการบริหารงาน ขาดความเมตตา เลือกที่รักมักที่ชัง ขาดกรุณาไม่คิดช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เสียสละ ขาดมุทิตาไม่ยินดีเมื่อผู้อื่นประสบผลสำเร็จ ขาดอุเบกขาปล่อยวางไม่เป็น ขาดภาวะในการเป็นผู้นำ นอกจากจะทำให้กระบวนการบริหารภายในโรงเรียนไม่เข้มแข็งและทำลายขวัญกำลังใจของครูในโรงเรียนแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อไปถึงการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอันจะทำให้คุณภาพด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนไม่ได้มาตรฐานอีกด้วย ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความซื่อสัตย์ มีเมตตาและศีลธรรม ผู้บริหารจะต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม และสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ได้เสนอว่าการบริหารงานต้องเป็นไปอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

การเลือกหลักธรรมมาปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายว่าการจะเป็นผู้บริหารที่เก่งและดี ต้องทราบก่อนว่าผู้นำทำหน้าที่อะไร การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ต้องมีหลักธรรมหรือนำธรรมะข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นแนวทางปฏิบัติ จึงจะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ผู้นำที่ดีในทางธรรมคือ ต้องมีพรหมวิหารธรรม 4 ประการ คือ 1) เมตตา คือ การมีความหวังดีที่ปรารถนาให้ผู้อื่น มีความสุข มีความรักและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน 2) กรุณา คือ ความสงสาร เห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เมื่อผู้ร่วมงานประสบเคราะห์กรรม 3) มุทิตา คือ ความรู้สึกชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีและ 4) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลางเที่ยงตรงไม่เอนเอียง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559) ดังนั้น ผู้บริหารที่นำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการครองคน โดยการมอบความรัก ความหวังดีแก่ผู้อื่น และสามารถช่วยเหลือผู้ร่วมงานเมื่อต้องการ ยินดีเป็นผู้ร่วมงานเป็นการช่วยเหลือผู้ร่วมงานทุกคนให้ประสบแต่ประโยชน์ และมีความสุข อันจะมีส่วนช่วยให้สถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความเจริญก้าวหน้า และมีความสุข ความมั่นคง พร้อมกันไปด้วย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา ออกเป็นกลุ่มโรงเรียนโดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มพัฒนาคณาภพการศึกษา” จำนวน 17 กลุ่ม รวมโรงเรียนทั้งสิ้น 213 โรงเรียน มีการขับเคลื่อนนโยบาย เรียนดี มีความสุขสู่การบริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งมีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้คะแนน 96.54 ในระดับ AA โดยตัวชี้วัดที่ 10 การป้องกันการทุจริต ได้คะแนนสูงสุด ส่วนตัวชี้วัดที่ได้คะแนนต่ำสุดคือตัวชี้วัดที่ 5 การแก้ปัญหาการทุจริต ซึ่งการทุจริตเกิดจากความไม่ซื่อสัตย์จากการบริหารงานในส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความไม่โปร่งใสในการประเมินความดีความชอบของครู การเลือกที่รักมักที่ชัง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีเมตตาธรรมต่อเพื่อนร่วมงานไม่เลือกปฏิบัติ ใช้เหตุผลไม่ใช้อารมณ์เมื่อเกิดกรณีขัดแย้งระหว่างผู้ได้บังคับบัญชา บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยไม่ใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน โปร่งใส ยุติธรรมและตรงไปตรงมา ปฏิบัติตนบนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้องรักษาคำพูดของตนเองเสมอ ปราศจากอคติส่วนตัวอันจะมีส่วนช่วยให้สถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความเจริญก้าวหน้า และมีความสุขความมั่นคง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 ซึ่งการสร้างโมเดลภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ ภาวะผู้นำด้านเมตตา ภาวะผู้นำด้านกรุณา ภาวะผู้นำด้านมุทิตา ภาวะผู้นำด้านอุเบกขา เนื่องจากผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็กและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารงานทางการศึกษาของผู้บริหารจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำและจริยธรรมของผู้บริหาร หากผู้บริหารมีภาวะผู้นำตามหลักของพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานทางการศึกษาแล้ว จะสามารถนำมาซึ่งการปรับปรุง พัฒนาตนเอง พัฒนาสถานศึกษา และการใช้ทรัพยากรทั้งที่เป็นบุคคลและสิ่งของ ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น เป็นที่ยอมรับของสังคม และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

2. เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหรือทฤษฎีและความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างหรือทฤษฎีของโมเดลภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2553) ได้ให้ความหมายผู้นำ คือ บุคคลที่จะประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยที่วางเน้นการทำงานรวมกันหรือทำการร่วมกันก็ตาม เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เป็นสุขบรรลุถึงจุดหมายที่ตั้งงามโดยถูกต้องตามธรรม

นวรรตน์ ไวม และระพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ (2560) กล่าวว่า เมตตา คือการที่ผู้บริหารการศึกษาสามารถนำมาใช้ในการครองคน โดยกรมอบความรัก ความหวังดี แก่ผู้อื่นเป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารการศึกษาพึงปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา กรุณา คือ ความสงสารเห็นใจ เปิดใจรับฟังคนอื่น มุทิตา คือ ความรู้สึกพลอยชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีสุข อุเบกขา คือ ความรู้สึกวางเฉยไม่ลำเอียง ซื่อสัตย์ต่อผู้ร่วมงาน

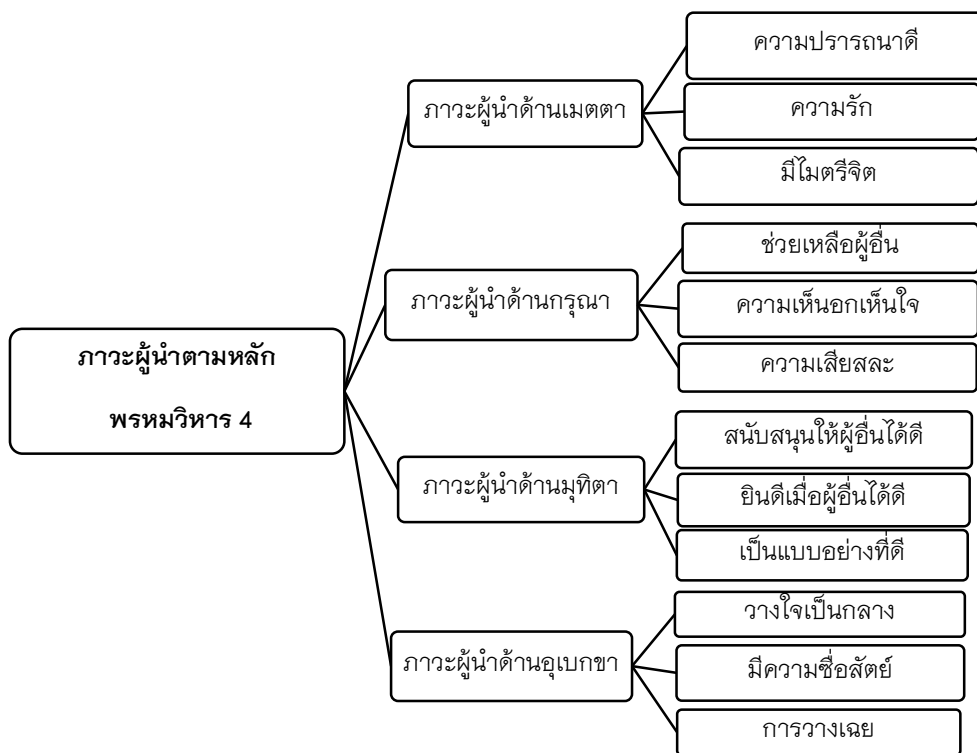
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2559) ได้ให้ความหมายของพรหมวิหาร 4 ไว้ว่าเป็นธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ ประกอบด้วย 1) เมตตา คือ ความรักที่มุ่งเพื่อปรารถนาดี ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข 2) กรุณา คือ ความสงสาร ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 3) มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี 4) อุเบกขา คือ ความวางเฉย การวางใจเป็นกลาง

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2552) ได้กำหนดให้ผู้บริหารที่ดีควรมีหลักธรรมที่เรียกว่า พรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นธรรมอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่น หรือธรรมเพื่อให้คนเป็นที่รักของคนทั่วไป ดังนี้ 1) เมตตา คือ ความรักที่จะมุ่งเพื่อปรารถนาดี 2) กรุณา คือ ความสงสาร หมายถึง ความปรานี ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือ จิตที่ไม่มีอคติความอิจฉาริษยาเจือปน 4) อุเบกขา คือ การวางเฉยต่ออารมณ์ที่มากระทบ และทรงความยุติธรรมไม่ลำเอียงต่อผู้ใดผู้หนึ่ง

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ชุดหนึ่งว่า เกิดจากตัวแปรแฝงหรือลักษณะแฝงที่เป็นองค์ประกอบร่วมภายใต้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ว่ามีองค์ประกอบใดบ้างที่ส่งอิทธิพลต่อตัวแปรสังเกตได้ องค์ประกอบใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กันเพื่อทราบถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยกำหนดเป็นโมเดลองค์ประกอบ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการศึกษาและนักวิจัย ราชบัณฑิตยสถาน (2525), พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2559), นวรรตน์ ไวมพูและระพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ (2560), โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเคราะห์จัดกลุ่มคำสำคัญได้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 213 แห่ง จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 212 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,446 รวมจำนวนทั้งหมด 1,658 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, 2566)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เนื่องจากในการวิจัยใช้สถิติขั้นสูง (advanced statistics) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis หรือ CFA) และขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีขนาดใหญ่ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ มีจำนวน 500 คนขึ้นไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้จากกลุ่มผู้บริหาร ครูผู้สอน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) อย่างเป็นสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 502 คน จาก 163 โรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือมีลักษณะเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพมีลักษณะเป็นแบบ

ตรวจสอบรายการ (check list) ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเติมค่าได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลในการวัดระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำแนกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ ภาวะผู้นำด้านเมตตา ภาวะผู้นำด้านกรุณา ภาวะผู้นำด้านมุทิตา และภาวะผู้นำด้านอุเบกขา ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ผลที่ได้รับการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ นำว่าวิเคราะห์หาค่า IOC ซึ่งได้ค่าอยู่ระหว่าง .66 – 1.00 ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหาร และครูผู้สอน โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 42 คน ทำการวิเคราะห์หาคุณภาพเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรหาค่าความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .969 ซึ่งถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยติดต่อขอรับหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และนำส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ แจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล ในพื้นที่หน่วยงาน ตามวัน เวลาที่กำหนดไว้จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 2) เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับได้ประเมินจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาว่ามีความสมบูรณ์และครบถ้วนตามที่กำหนดไว้หรือไม่ แล้วบันทึกข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามลงในโปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์เพื่ออภิปรายผลการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในส่วนของการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยดำเนินการดังนี้ 1) การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง และกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อหาน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้ และทำการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยที่เป็นโมเดลเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

องค์ประกอบภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ภาวะผู้นำด้านกรุณา ภาวะผู้นำด้านเมตตา ภาวะผู้นำด้านมุทิตา ภาวะผู้นำด้านอุเบกขา ดังตาราง 1-4

ตาราง 1 ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบภาวะผู้นำภาวะตามหลักพรหมวิหาร 4 ภาวะผู้นำด้านเมตตา

ข้อที่	ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบภาวะผู้นำด้านเมตตา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ความปรารถนาดี	4.44	.75	มาก	3
2	ความรัก	4.45	.74	มาก	2
3	ไมตรีจิต	4.48	.69	มาก	1
โดยรวมเฉลี่ย		4.45	.72	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำด้านเมตตาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ตัวบ่งชี้ไมตรีจิตมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$) และตัวบ่งชี้ความปรารถนาดีมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้ง 15 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในตัวบ่งชี้ไมตรีจิต คือ ผู้บริหารพูดจาไพเราะ นุ่มนวลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในตัวบ่งชี้ความปรารถนาดี คือ ผู้บริหารคอยให้คำแนะนำเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ

ตาราง 2 ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ภาวะผู้นำด้านกรุณา

ข้อที่	ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบภาวะผู้นำด้านกรุณา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ช่วยเหลือผู้อื่น	4.46	.72	มาก	3
2	ความเห็นอกเห็นใจ	4.47	.75	มาก	2
3	ความเสียสละ	4.50	.74	มาก	1
โดยรวมเฉลี่ย		4.47	.73	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำด้านกรุณาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ตัวบ่งชี้ความเสียสละมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) และตัวบ่งชี้ช่วยเหลือผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 15 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในตัวบ่งชี้ความเสียสละ คือผู้บริหารคอยสอบถามและติดตามหลังการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในตัวบ่งชี้ความเสียสละ คือผู้บริหารรับผิดชอบและรับชองงานขององค์กรเสมอ

ตาราง 3 ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ภาวะผู้นำด้านมูทิตา

ข้อที่	ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบภาวะผู้นำด้านมูทิตา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	สนับสนุนให้ผู้อื่นได้ดี	4.44	.74	มาก	1
2	ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี	4.43	.76	มาก	3
3	เป็นแบบอย่างที่ดี	4.42	.76	มาก	2
โดยรวมเฉลี่ย		4.43	.75	มาก	

จากตาราง 3 ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำด้านมูทิตา ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ตัวบ่งชี้ความสนับสนุนให้ผู้อื่นได้ดี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$) และตัวบ่งชี้เป็นแบบอย่างที่ดีมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 15 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในตัวบ่งชี้เป็นแบบอย่างที่ดี คือ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งกาย วาจา ใจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในตัวบ่งชี้ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้จัดกิจกรรมยินดีกับครูบรรจุใหม่

ตาราง 4 ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ภาวะผู้นำด้านอุเบกขา

ข้อที่	ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบภาวะผู้นำด้านอุเบกขา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	วางใจเป็นกลาง	4.56	.64	มาก	1
2	ความซื่อสัตย์	4.26	.76	มาก	2
3	การวางเฉย	4.04	.76	มาก	3
โดยรวมเฉลี่ย		4.28	.72	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำด้านอุเบกขา ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ตัวบ่งชี้วางใจเป็นกลางมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) และตัวบ่งชี้การวางเฉยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 15 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในตัวบ่งชี้วางใจเป็นกลาง คือ ผู้บริหารกำหนดภาระงานและมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความรู้ความสามารถส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในตัวบ่งชี้ความซื่อสัตย์ คือ ผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างโปร่งใส ยุติธรรมและเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการ

2. การตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของโมเดลการวัด (measurement model) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองขององค์ประกอบภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

ข้อ	องค์ประกอบ	น้ำหนัก	ตัวบ่งชี้	น้ำหนัก	R ²	Residual
		องค์ประกอบ (λ)		องค์ประกอบ (λ)		
1	ภาวะผู้นำด้านเมตตา	.729*	ความปรารถนาดี	.930*	.865*	.135
			ความรัก	.532*	.826*	.174
			โมตรจริต	.544*	.412*	.588
2	ภาวะผู้นำด้านกรุณา	.577*	ช่วยเหลือผู้อื่น	.548*	.685*	.315
			เห็นอกเห็นใจผู้อื่น	.662*	.805*	.195
			ความเสียสละ	.681*	.821*	.179
3	ภาวะผู้นำด้านมุทิตา	.734*	สนับสนุนให้ผู้อื่นได้ดี	.503*	.545*	.455
			ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี	.536*	.696*	.304
			เป็นแบบอย่างที่ดี	.611*	.745*	.255
4	ภาวะผู้นำด้าน อุเบกขา	.640*	วางใจเป็นกลาง	.597*	.785*	.215
			ความซื่อสัตย์	.611*	.890*	.110
			การวางเฉย	.687*	.581*	.419

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ทั้ง 4 องค์ประกอบและ 12 ตัวบ่งชี้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จัดเรียงอันดับตามค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ (λ) จากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำด้านมุทิตา (λ = .734) 2) ภาวะผู้นำด้านเมตตา (λ = .729) 3) ภาวะผู้นำด้านอุเบกขา (λ = .640) 4) ภาวะผู้นำด้านกรุณา (λ = .577) ตามลำดับจากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 โมเดลมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเที่ยงตรง (construct validity) ซึ่งพิจารณาจากค่า $\chi^2 = 23.848$, $df = 15$, $P\text{-Value} = .165$, $CFI = .955$, $TLI = .960$, $SRMR = .056$, $RMSEA = .062$, $\chi^2 / df = 1.589 < 2$ และความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability: R²) มีค่าอยู่ระหว่าง .412–.890 ซึ่งมีค่าตามเกณฑ์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 มีผลการวิจัยบางประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

เมื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 จากการศึกษาจากผู้รู้และนักวิชาการได้ 4 องค์ประกอบ

และ 12 ตัวบ่งชี้และองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านกรรณา มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ช่วยเหลือผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความเสียสละ เป็นต้นที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรโดยรวมระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารมีการประชุมแก้ไขปัญหาให้ความรู้คำแนะนำและช่วยเหลือ เสียสละ มีความยืดหยุ่นให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอส่งผลให้งานบรรลุผลตามเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ สร้างขวัญและกำลังใจ รับฟังปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งแนวคิดของนอร์ตัน ไวซมพู และรพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ (2560) กล่าวว่า อุเบกขา เป็นหลักธรรมหรือวิธีการของผู้บริหารการศึกษาที่จะต้องมีความเป็นกลางไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด โดยการตั้งตนเป็นกลางและใช้ปัญญาพิจารณาอย่างมีเหตุผล เช่น กรณีที่เกิดความขัดแย้งของผู้ร่วมงานหรือบุคลากรในองค์การบริหารการศึกษาควรตัดสินใจอย่างเที่ยงธรรมภายใต้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อสร้างความเชื่อถือแก่ผู้ร่วมงานการวางตัวและการวางใจเป็นกลางนั้น ควรพิจารณาจากข้อเท็จจริงตามเหตุผลเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจภายใต้ความถูกต้องและเที่ยงธรรม ตามหลักเกณฑ์ หรือระเบียบขององค์กร

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 23.848 มีดัชนีวัดระดับความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ .165 ที่ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องและเหมาะสมของโมเดลเชิงเปรียบเทียบโดยวิธีของ Schumacker & Lomax เท่ากับ .955 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องและเหมาะสมของโมเดลเชิงเปรียบเทียบโดยวิธีของ Tucker & Lewis เท่ากับ .960 ค่าดัชนีวัดระดับมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ SRMR เท่ากับ .056 และค่าดัชนีวัดระดับความแตกต่างโดยประมาณของโมเดล RMSEA เท่ากับ .062 ซึ่งค่าสถิติมีความเหมาะสมผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน มีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ .503-.930 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกค่า โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำด้านมุทิตา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .734 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำด้านเมตตา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ .729 3) องค์ประกอบภาวะผู้นำด้านอุเบกขา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .640 4) องค์ประกอบภาวะผู้นำด้านกรรณามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .577 ตามลำดับ ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดองค์ประกอบภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 โมเดลมีความเชิงเที่ยงตรงโครงสร้าง (construct validity) หรือความเที่ยงตรงเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติดังนี้ 1) ค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่ามากกว่า .05 หรือไม่มีระดับนัยสำคัญ 2) ค่าสถิติค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2 / df) มีค่าเท่ากับ 1.589 มีค่าน้อยกว่า 2 3) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องและเหมาะสมของโมเดลเชิงเปรียบเทียบโดยวิธีของ Schumacker & Lomax (CFI) มีค่ามากกว่า .950 4) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องและเหมาะสมของโมเดลเชิงเปรียบเทียบโดยวิธีของ Tucker & Lewis (TLI) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .950 และ ความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability: R²) มีค่าอยู่ระหว่าง .503-.930 ซึ่งมีค่าตามเกณฑ์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 มีองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร ได้แก่

1. ภาวะผู้นำด้านเมตตา ผู้นำที่มีเมตตาจะมีความรักและปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร การบริหารที่เปี่ยมด้วยเมตตาจะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี กระตุ้นให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงาน และช่วยให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย องค์กรประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ความปรารถนาดี 2) ความรัก 3) ไมตรีจิต

2. ภาวะผู้นำด้านกรุณา การมีกรุณาเป็นคุณสมบัติที่ทำให้ผู้บริหารพร้อมช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ให้คำแนะนำ และเสียสละเพื่อองค์กร การปฏิบัติด้วยความเห็นอกเห็นใจและให้เกียรติผู้อื่นส่งผลให้เกิดความร่วมมือภายในองค์กร และช่วยให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย องค์กรประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ช่วยเหลือผู้อื่น 2) ความเห็นอกเห็นใจ 3) ความเสียสละ

3. ภาวะผู้นำด้านมุทิตา ผู้นำที่มีมุทิตาจะรู้จักชื่นชมและยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน การสนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้าและส่งเสริมความสามัคคีในองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรพัฒนา องค์กรประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) สนับสนุนให้คนอื่นได้ดี 2) ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี 3) เป็นแบบอย่างที่ดี

4. ภาวะผู้นำด้านอุเบกขา ผู้นำที่มีอุเบกขาจะมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ วางตนเป็นกลาง รับฟังความคิดเห็น และมีความโปร่งใสในการบริหาร ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลช่วยให้เกิดความเป็นธรรมในองค์กร และนำไปสู่การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ องค์กรประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) วางใจเป็นกลาง 2) มีความซื่อสัตย์ 3) การวางเฉย

โดยสรุป ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารองค์กรอย่างมีคุณธรรม โดยการใช้เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาในการปฏิบัติงาน จะช่วยให้เกิดความร่วมมือ ความไว้วางใจ และสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรพิจารณาถึงผลการวิจัยไปวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน พัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 กระตุ้นให้เกิดความเข้าใจในภาวะและหน้าที่ รวมถึงการนำคุณสมบัติของภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ทั้ง 4 ด้าน มาใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ คุณสมบัติของภาวะผู้นำด้านเมตตาในการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นให้มากขึ้นโดยการให้ความรักความเมตตาและความหวังดีปรารถนาดีแก่ผู้อื่นเป็นหลักการที่ผู้บริหารพึงปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานซึ่งความรักความเมตตาจะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารมองเห็นส่วนที่ดีของเพื่อนร่วมงานหากพบข้อบกพร่องของผู้ร่วมงานที่ไม่เกิดผลกระทบต่อองค์กรหรือผู้ร่วมงานผู้บริหารควรมองข้ามและให้เกียรติรวมทั้งเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาแก้ไขข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องโดยคอยให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง

1.2 ผู้บริหารควรตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าคุณธรรมจะต้องครอบคลุมหน้าที่และภารกิจของผู้บริหารคือของตนของคณาจารย์รวมทั้งเสียสละและความเห็นแก่ตัวใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยการเสียสละเงินเวลาแรงกายเพื่อผู้อื่นและสังคมด้วยความเต็มใจ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติหลักธรรมโดยการชื่นชมเมื่อผู้อื่นประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน หรือประสบประสบผลสำเร็จในชีวิตควรเป็นคนใจกว้างยอมรับความดีของผู้อื่นและตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของเพื่อนร่วมงานโดยการส่งเสริมสนับสนุนให้เพื่อนร่วมงานมีโอกาสในการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ให้เพิ่มขึ้น

1.4 ผู้บริหารใช้ปัญญาพิจารณาอย่างมีเหตุผลความเสมอภาคในการทำงานคอยรับฟังและเป็นผู้รับฟังที่ดี ควรแสดงออกถึงความวางใจเป็นกลางเที่ยงตรงไม่เอนเอียงดังนั้นผู้บริหารควรที่จะต้องมีใจเป็นกลางไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยการตั้งตนเป็นกลางและใช้ปัญญาพิจารณาอย่างมีเหตุผลการวางใจเป็นกลางควรพิจารณาจากข้อเท็จจริงตามเหตุผลเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ ภายใต้ความถูกต้องและความเที่ยงธรรมตามหลักเกณฑ์หรือระเบียบขององค์กรหรือสถานศึกษา

1.5 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายกาในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้

1.6 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำภาวะผู้นำตามหลักธรรมด้านอื่นทางพระพุทธศาสนาไปกำหนดนโยบาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ตามหลักธรรมด้านอื่นทางพระพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน

เอกสารอ้างอิง

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรลลิตีวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวรรตน์ ไชยภูมิ และระพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ. (2560). วิถีครองคน: พรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 4(1), 105-113.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2553). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. กรุงเทพฯ: กองการพิมพ์ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กพผ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). *ภาวะผู้นำ: ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2552). *พระไตรปิฎก (ฉบับเรียบเรียงพระไตรปิฎก)*. โครงการสนับสนุนการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3. (2566). *รายงานผลการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ประจำปีงบประมาณ 2565*. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://roiet3.go.th/2023/01/05/05-01-66>.